

ประโยค ป.ธ. ๙

แต่งไทยเป็นมคธ

สอบ วันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๕

182

ปฏิรูปการึกา ความเป็นผู้ทำสมควรนั้น คือ ทำให้เหมาะสมแก่สถานะแห่งประเทศ ทำให้สมควรแก่กาลสมัย ทำให้สมควรแก่ประมาณ และทำให้สมควรแก่อำนาจแห่งเหตุ ความทำสมควรโดยประการต่างๆ ดังนี้ ย่อมอาจอำนวยผลให้เป็นไปโดยสวัสดิ์ มีอุทาหรณ์ เช่น คณะผู้ตั้งอยู่ในดินอันเป็นที่ดอน สมควรเป็นผู้ชำนาญในทางบก เคนทางไวและอกทน ขึ้นเขาลงเขากล่องแกลง บุกป่าฝ่าดงได้ปรุปรุ่ง ตลอดจนถึงท่ามาหาเลี้ยงชีพให้เหมาะสมแก่ถิ่นฐาน ประกอบกิจกรรม บุกเบิกป่าดงให้เป็นไร่นา แสงวาททรัพย์ให้เกิดผล และรู้จักป้องกันตน ป้องกันหมู่คณะให้สวัสดิ์ ตามสมควรแก่ดิน คณะผู้ตั้งอยู่ชายทะเล สมควรเป็นผู้ชำนาญในการเดินเรือ อาจฝ่าคลื่นผืนลมด้วยความกล้าและอกทน ตลอดจนรู้จักหาเลี้ยงชีพทางน้ำให้เกิดผล และป้องกันอันตรายอันจะเกิดแก่หมู่คณะของตนให้รอดอยู่ได้โดยสวัสดิ์ เช่นนี้ ชื่อว่า เป็นผู้ทำสมควรแก่สถานะแห่งประเทศฯ บุคคลถึงแม้อยู่ในประเทศที่สมควรแล้ว แต่ทำไม่สมควร ย่อมไม่ได้ผลแห่งการอยู่ในดินนั้น เช่น ผู้มีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศที่เป็นทำเลควรแก่การเพาะปลูก แต่ไม่ตั้งหน้าทำไม่ตั้งหน้าบำรุงให้ถึงขนาด พืชพันธุ์มีธัญชาติเป็นต้น ที่ควรเกิดผลทำให้มั่นคงบริบูรณ์ก็หาเกิดไม่ ฝ่ายผู้อยู่ในดินแม้ไม่สู้เหมาะ แต่เป็นผู้ทำสมควร อาจทำดินที่นั้นให้เป็นทำเลขึ้นได้ เช่น ตั้งอยู่ในประเทศที่ไม่เหมาะแก่การเพาะปลูก แต่เป็นผู้ใช้ความกึก มีวิริยะอุตสาหะประกอบหัตถกรรมทำพืชกุต่างๆ ขึ้นด้วยฝีมือด้วยสติการอันจะพึงแสวงหาได้ในดินของตน หรือแม้เสาะแสวงหาจากที่อื่นเพื่อประกอบกัน ให้เป็นสินค้าจำหน่ายออกไปในดินอื่น ในประเทศอื่น ย่อมได้ทรัพย์สินทวีขึ้นมั่งคั่งบริบูรณ์ สมด้วยพระพุทธบัญญัติว่า

“คนมีฐานะ เป็นผู้หมั่น ทำให้สมควร ย่อมได้ทรัพย์สิน” มั่งมีชนแล้ว ย่อมมีกำลัง
ขยายการออกไป เพื่อหาสัมภาระมาจากดินอื่น ประเทศอื่น ขยายหัตถกรรมให้กว้างขวาง
ออกไป มีพัสดุเครื่องใช้บริบูรณ์แล้ว ย่อมมีทางสอดส่องรู้จักแห่งธรรมศา ได้วิทยามา
เป็นเครื่องประกอบให้สำเร็จประโยชน์ชนทุกที มีความมั่งคั่งแล้ว อำนาจย่อมมีมาตาม
ลำดับ ย่อมทำพื้นฐานให้รุ่งเรืองด้วยศิลปวิทยา ย่อมเป็นที่นับหน้าของประเทศอื่น ๆ ได้ ฯ

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมงกับ ๑๕ นาที.

หุทฺฐา ทกฺกตฺต กตฺตเดว กตฺตํ วัฑฺฒํ วุฑฺฒพีชานี จ อภิวัฑฺฒกํ เหนว
 ฆณฺเฑนฺติ น วายมฺหฺติ ๖ ปุพฺพพฺพนาปรนฺนาทนี จ พีชานี อนุปฺปนฺนานิ น
 อุปฺปชฺชุนฺติ อุปฺปนฺนานิ จ เหนว วุฑฺฒี วิรุฬฺหี เวปฺตุลฺลํ ปาปฺปนฺนํ ๖ เย
 จาบี อุปฺปฏฺฐิรูปเทเส นีวสนฺติ, เท ปน ปฏฺฐิรูปการี หุทฺฐา ทํเยว เทสํ
 ปฏฺฐิรูปเทสํ กาคํ สกฺโกณฺติ ๖ กถํ ๖ เย ทิ กตฺติกมฺมสฺส อุปฺปฏฺฐิรูปเทเส
 นีวสนฺติ, เท ปน วิจฺจขณฺเณ สวีริยา อนิกฺขิตฺตธฺรฺวา หุทฺฐา สหฺตฺตา อตฺตโน
 นีวฺจฺจูปฺเทเส อญฺเฆสฺสุ วา กเวสิตฺตพฺเพทบี วตฺตฺติ หตฺตกมฺมานิ ปโยเชทฺวา
 อญฺเฆสฺสุ วา จาเนสฺสุ วิเทเสสฺสุ วา กยวิกฺกยฺกตฺตาย ทานีเยว หตฺตกมฺมานิ
 ปณฺธิทฺวา พฺหฺนึ ธนานิ วินฺทนฺติ ๖ วุฑฺฒกฺกมฺมํ ภกฺวตา

ปฏฺฐิรูปการี ธฺรฺวา อฏฺฐจาตา วินฺทเต ธนฺติ ๖

เอวมฺปิ สทฺธโภกา มหฺตฺธนา มหาโภกา หุทฺฐา อนุปฺพุพฺเพว อญฺเฆโต
 วา วิเทสโต วา สมฺภารานํ กเวสนํ อภิวัฑฺฒกํ หตฺตกมฺมานิ จ
 วิตฺตถารกตฺตานี กาคํ สกฺโกณฺติ ๖ อุปฺโภคปริโภคสมปฺปีตา จ อุกฺกตฺติสฺสิปฺโป ปฏฺฐิจ
 ยตาสภาวํ ปชานนฺคา ภิกฺขุโยโส มกฺกตฺตาย ยติจฺฉิตฺตํ อภินิปฺผาเทนฺติ ๖ เย
 ทิ อทฺตมา โทณฺติ มหฺตฺธนา มหาโภกา, เทสมนฺนุกฺกเมน วโส อภิวัฑฺฒกํ ๖
 ทาทิสายเวย ทํ เทสํ สิปฺปาทีหิ อิทฺธํ ฝิถํ กโรนฺติ นาม ๖ ทาทิสานํเยว
 นีวฺจฺจูปฺเทสํ กลฺยาโณ กิถฺติสทฺโท วิเทเสสฺสุ อพฺภูกฺกจฺฉติ ๖